Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 54, Ekim 2021, s. 515-538

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.52906>

Arş. Gör. Dr. Semanur SİVRİTEPE

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Gazetecilik ve Medya Çalışmaları,
semanursivritepe58@hotmail.com

HABER GÖRSELLERİNDE YAŞLI TEMSİLİ¹

Özet

Yaşamın yaş almayla birlikte ulaşılan son dönemine işaret eden yaşlılık, genellikle fiziksel, sosyal, ekonomik kayıpların yaşandığı, çeşitli hastalıklarla karşı karşıya kalınan bir dönemdir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı her geçen gün artmasına rağmen modernleşmeyle birlikte yaşlı, toplumdaki otoritesini önemli oranda kaybetmiş çeşitli sorunlarla yüzleşmek durumunda kalmıştır. Öte yandan medya algıları yönlendirme, tutum ve davranışları etkileme potansiyeline sahiptir. Bu anlamda medyadaki yaşlı/yaşlılık temsili toplumdaki yaşlılara karşı algısını, tutum ve davranışlarını etkilediği kabul edilmektedir. Yapılan çalışmalar yaşlıların/yaşlılığın medyada temsili genellikle sorunlu ve olumsuz imajlar ve stereotipler üzerine temellendiğini göstermektedir. Bu çalışma ise haber görsellerindeki yaşlı temsili nasıl şekillendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, 2000-2018 yılları arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinde yayınlanan yaşlı/yaşlılık haberlerinin görselleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan çözümlemeler yaşlı/yaşlılıkla ilgili haber görsellerinde yaşlıların temsili olumsuz bir görüntüye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Yaşlılar haber görsellerinde çoğunlukla yalnız, günlük kıyafetler içerisinde, ev ortamında ve fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş kişiler olarak temsil edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Medya, Haber, Temsil

¹ Bu makale, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan “Medya Metinlerinde Yaşlıların Temsil Pratikleri: Yoksulluk-Sosyal Dışlanma-Sosyal İçerme Bağlamında Bir Analiz” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

. REPRESENTATION OF THE ELDERS IN NEWS IMAGES

Abstract

Old age, which refers to the last period of life reached with aging, is a period in which physical, social and economic losses are experienced and various diseases are encountered. Although the proportion of the elderly population in the total population is increasing day by day, with the modernization, the elders have lost their authority in the society to a great extent and have to face various problems. On the other hand, media has the potential to direct perceptions and influence attitudes and behaviors. In this sense, it is accepted that the representation of the elders/old age in the media affects the perception, attitudes and behaviors of the society towards the elders. Studies show that the representation of the elders/old age in the media is generally based on problematic and negative images and stereotypes. This study aims to reveal how the representation of the elders in news images is shaped. In this study, the images of the elders/old age news published in Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah and Yeni Şafak newspapers between 2000-2018 were analyzed by content analysis method. The analyzes made reveal that the representation of the elders in the news images about the elders/old age has a negative image. Elderly people are mostly represented in news images alone, in casual clothes, in the home environment and as people who have lost their physical attractiveness.

Keywords: Elders, Old Age, Media, News, Representation

GİRİŞ

Dünya nüfusu her geçen gün yaşlanmakta, yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı artış göstermektedir. Bu duruma tıp, bilim, teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, sosyo-ekonomik düzeyin artması, doğuştan beklenen yaşam süresinin uzaması neden olarak gösterilmektedir. Bu gelişmeler toplumları pek çok açıdan olduğu gibi demografik anlamda da etkilemektedir. Doğum oranının azalması ve yaşamın her geçen gün uzaması demografik değişim sürecini başlatmıştır. Yoğunluk gösteren yaşlı nüfus; yaşlılar üzerine düşünülmesini ve yaşlılık dönemine yönelik çalışmaların hız kazanmasını beraberinde getirmiştir.

Toplam nüfus içerisinde bir popülasyonun yaş yapısındaki değişim, o nüfustaki çocuk-genç oranının düşmesine karşın yaşlıların oranının artış göstermesine ve nüfusun yaşlanmasına işaret etmektedir. Toplam nüfus içinde yaşlı olarak tanımlanan kesimin oranının yüzde 10 ve üzeri olması o toplumdaki nüfusun yaşlandığını göstermektedir (DPT, 2007: 5; Seyyar ve Genç, 2010: 840). Toplumsal yaşlanmanın kendisi değil ancak toplumsal yaşlanmaya hazır olmama durumu sorunlara yol açmaktadır. Farklı kalkınmışlık düzeyine sahip ülkeler içerisinde, hatta aynı ülke içinde yaşa, cinsiyete, sınıfa ve etnik duruma göre eşitsizlikler varlığını sürdürmektedir (Arun, 2016: 29). İleri yaş bu eşitsizliklerle çeşitli düzeylerde yüzleşmektedir.

Tüm bu problem alanları toplumun yaşlıya bakışını da benzer doğrultuda etkilemektedir. Yaşlı kişiler, toplumun geri kalanı tarafından bir sorun olarak görülebilmektedir. Yaşlılar işe yaramaz, unutkan, toplumda aktif olamayan, güçsüz, anlayışsız, geleneksel ve toplumun dışına itilmiş olarak nitelendirilebilmektedir (Tufan, 2002: 161). Beauvoir (1970: 133), “eski kuşağın aldığı kudreti gençler onun elinden almaya çalışacaklardır, bu kudret elinden alınmak istedikçe o da

bunu korumaya yeltenecektir. Mitolojilerde, tarih olgularında, edebiyatlarda bu karşılaşmalara dair bir yankı bulunmaktadır. İşin kötü yanı eskilerin en sonunda yenilgiye uğramasıdır. Çünkü bunlar etkisiz bir azınlık teşkil ederler ve güçlerini ancak kendilerinden faydalanan çoğunluktan alırlar” şeklinde bir değerlendirmede bulunmakta ve kuşaklar arası rol çatışmasında yaşlının içinde bulunduğu durumu tarif etmeye çalışmaktadır.

Toplumda var olan genel yaşlılık algısı, medyanın etkisiyle yayılarak meşru hale gelmektedir. Medya haberleri toplumdaki birçok grup hakkında fikir verdiği gibi yaşlılar hakkında da fikirler vermekte ve kanaat oluşturmaktadır.

Medyanın yaşlılık tasvirleri sadece toplum içerisindeki yaşlanmaya karşı bakış açısını yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda büyük oranda onlara bakış açılarını etkileyerek olumsuz basmakalıpları kabul etmeye de yönlendirmektedir (Milner vd., 2012: 22). Çoğunluk içerisinde seçilerek temsil edilenler ve sınıflandırılanlar örgütlenerek bir araya getirilmektedir. Bu yolla kabullenilmiş bir düzen yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle zihinlerde tektipleştirilen yaşlılık imajında medyanın rolü önemlidir. Bu anlamda bu çalışmada medyanın yaşlanmaya ve yaşlılara yönelik verdiği mesajların neler olduğu, yaşlıların yazılı basında nasıl temsil edildiği, haber görselleri incelenerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yaşlı, Yaşlılık ve Yaşlanma Kavramsallaştırması

Hayatın sonraki aşamalarını yaşayan insanlar için “yaşlı veya yaşlı insanlar” gibi terimlere hem popüler kullanımda hem de akademik ortamda sıklıkla rastlanılsa da yaşlılığın ne olduğu ve ne zaman başladığına ilişkin tek ve genel geçer kabul edilen bir açıklama bulunmamaktadır. Öyle ki tanımlanan ilgili yaş grubunun karakter ve tutumlarının aynı özelliklere sahip olmasını beklemek çok gerçekçi bir yaklaşım değildir (Victor, 2005: 9). Net çizgilerle belirlenmiş benzer özelliklerin bulunmaması da tanımda farklılaşmalara neden olmaktadır.

Toplumda yaşlı olarak tanımlanan kişi kimdir?, Yaşlılık kaç yaşında başlar?, Yaşlılığın belirtileri nelerdir? Yaşlılık ve yaşlanma arasındaki fark nedir? Yaşlanma sürecinde bireyde meydana gelen değişimler nelerdir? tarzında sorular ileri yaş dönemindeki bireyleri, onların geçirdiği süreçlerin nasıl olacağını ve ne tarz değişikliklerin meydana geleceğini daha iyi anlayabilmek adına önemlidir. Bu doğrultuda yapılan yaşlılık-yaşlanma tanımları incelendiğinde tanımlı yapanların tercihlerine bağlı olarak farklı görüşlerle karşılaşılmaktadır.

Yaşlı, yaşlanma ve yaşlılık benzer anlamlarda kullanılsa da aslında birbirinden ayrılan boyutları vardır. Yaşlanma bir süreç, yaşlılık ise yaşlanma süreci sonunda başlayan bir dönem olarak değerlendirilmekte ve bu döneme giren insanları nitelemek için “yaşlı” ifadesi kullanılmaktadır (Baran vd., 2005: 24).

Yaşlanma bir süreç olarak değerlendirilmekle beraber ana rahminden itibaren başladığı kabul edilmektedir. Fiziksel ve sosyal çevrenin de etkisiyle ölünceye kadar devam eden süreçte yaşlanma meydana gelmektedir. Yaşlanma insan gelişimi ile birlikte bir ömür boyu devam eden biyolojik, toplumsal ve psikolojik özellikleri bulunan, doğal, zorunlu ve önemli bir süreçtir (Tufan, 2016: 18; Morgan ve Kunkel, 1998: 3; Seyyar ve Genç, 2010: 840). Yaşamın aktif bir gelişim evresi olan yaşlanma sürecinde insanlar, sürekli bir değişim içerisinde. Bedensel ve ruhsal yönden değişimlerin yaşandığı “yaşlanma” süreci hem kişisel hem de sosyal etkilere sahiptir. Bu durum yaşlanmanın sadece fizikî değil bununla beraber sosyal ve kültürel bir boyuta sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim toplumsal değerler yaşlılığa bakışı ve

yaşlının o toplum içindeki yerini şekillendirmektedir (Ak, 2016: 1019). Yaşlanma sürecini toplumsal değerler kadar kişinin cinsiyeti, bulunduğu yaş aralığı ve toplum içerisindeki sınıfsal durumu da önemli ölçüde etkilemektedir (Arun ve Elmas, 2016: 365). İleri yaşa sahip olmak, cinsiyetin kadın olması ve yaşlının çok değer görmediği bir yapıda, yaşlanma sürecinin getirdiği olumsuzluklar daha çok hissedilmektedir.

Yaşlanma sürecinin sonunda meydana gelen “yaşlılık” olgusuna ilişkin yapılan tanımlamalarda da farklı görüşler bulunmaktadır. Yetişkinlik aşamasını takip eden yaşlılık, yaşam sürecinin diğer periyotları gibi normal, küresel bir gerçeklik olarak tanımlanır (Abay, 2007: 270). Yaşlılığın olumsuz yönlerini öne çıkaranlar yaşlılığı normal, doğal, kaçınılmaz gibi kavramlarla nitelerler (Tufan, 2016: 7). Yaşlılığa olumsuz bakışın biyolojik, psikolojik nedenleri olduğu gibi bu durum çoğunlukla yaşlılığın güçsüzlükle, işe yaramazlıkla, hastalıkla ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır (Pelin ve Arda, 1998: 40). Yaşlılığa olumsuz yaklaşan görüşe göre bu dönem; ölüm ve çöküşün yaklaştığı bir gerçektir (Akyıldız, 1999: 11). Yaşlılık öteden beri korku dolu bir oluşum ve ömrün sonuna yaklaşıldığının bir göstergesi olarak algılanmış, hayatın yıkıcı son aşaması şeklinde anlaşılmıştır (Lehr, 1994: 11).

Yaşlılık çeşitli güçlüklerle, dezavantajlara ve yetersizliklere vurgu yapan “kültüre yabancılaşma, uyumsuzluk, çözülme, hiçe sayılma, rol sahibi olamama, rol kaybı” gibi temelinde olumsuz anlamlara gelen farklı kavramlarla ilişkilendirilmektedir (Sarıpek ve Çalhan, 2016: 79). Hatta daha da ileri giderek toplumların çoğunda ileri yaş dönemi, şifası olmayan bir hastalık olarak algılanmakta ve büyük ölçüde yıpranma dönemi olarak yorumlanmaktadır (Akçay, 2011: 81).

Yaşlılığa ilişkin çeşitli yargıların yanı sıra yaşam süresinin günden güne uzaması ile birlikte yaşlılık tanımı da kendi içinde farklılık göstermiş ve çeşitli ayrımlarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılığı kronolojik temelli çeşitli dönemlere ayırmıştır. DSÖ tarafından yaşlılık; 65-74 genç yaşlı, 75-84 orta yaşlı, 85 ve üzeri en yaşlı (ileri yaşlı) kategorisinde sınıflandırılmıştır (Gürer vd., 2019: 1). Genç yaşlılık, 65-74 yaşları arası ve emekliliği takip eden dönemdir (Görpelioğlu, 2009: 22). İleri yaşlılar olarak adlandırılan gruptan görece olarak daha iyi konumda olan genç yaşlıların sağlık durumları, bireysel tatmin duyguları ve sosyal iletişim kanalları daha iyidir (Shmotkin vd., 2013: 1). Bu grupta olanların çoğunun yaşadığı sağlık sorunları ve fiziksel hareket kısıtlaması henüz hafif düzeydedir. Yaşamlarını destek almadan da sürdürmenin yanı sıra kendi kararlarını alma konusunda da sıkıntı yaşamazlar (Canatan, 2008: 20-21). Genç yaşlılar daha ileri yaş gruplarıyla karşılaştırıldıklarında fiziksel güç yetersizliklerinden ve bilişsel düşüşten daha az etkilenenlerdir (Erber, 2013: 12).

Orta yaşlı grup, ileri yaşlı olarak da adlandırılır ve 75-84 yaş aralığını içerir. Bir önceki evreye göre hareketlilik, duyu organlarında kayıp, yalnızlık gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kalabilirler (Canatan, 2008: 20-21).

Çok ileri yaşlılık (yaşlı-yaşlı) ise özel bakım ve özel ev veya yardımcıya ihtiyaç duyulan 85 yaş ve üzerindekiyi kapsamaktadır (Görpelioğlu, 2009: 22). Genel olarak ileri yaşlılık dönemi olarak nitelendirilen 85 yaş ve üzeri bireylerde sağlık sorunlarında önemli artışlar dikkat çekmektedir. Fiziksel işlevler açısından ortaya çıkan kronik kayıplar yürüme, ev işi yapma gibi gündelik yaşam faaliyetlerinin yerine getirilmesini zorlaştırmaktadır (İçli, 2016: 54). Bu yaş grubunda engelli ve bağımlı olma durumunun belirleyici olmasının yanı sıra bağımsızlıkların ve kendini ifade etme gibi temel özelliklerin azaldığı olumsuzluklarla yüklü bir dönemi yaşarlar

(Shmotkin vd., 2013: 1). Bu evredeki yaşlılar çoğunlukla engelli durumundadırlar (Canatan, 2008: 20).

Yaşlılık tanımlaması içerisinde kullanılan temel niteleyici unsur kronolojik sınıflandırmadır. Böyle bir anlayışta yaşlılığın belirli bir yaştan sonra başladığı kabul edilmektedir. Bu kabul içerisinde yaşlılığın başlangıcı için ortak görüş; genellikle emekliliğin başladığı, sağlıkla ilgili güvencelerden ve sosyal güvencelerden yararlanmada belirginleşen yaş olan 65 yaştır. Ancak yaşam süresinin uzaması yaşlılık döneminin de kendi içerisinde ayrımlaştırılmasını gerekli kılmıştır. Öyle ki 65 yaşındaki bir insanla 100 yaşındaki bir insanın aynı özelliklere sahip olması beklenemez. Bu anlamda yaşlılık genç yaşlı, orta yaşlı, ileri yaşlı gibi sınıflandırmalar içerisinde tanımlanarak kabul görmektedir. Ancak yaşlılık kavramına ilişkin bir çerçeve çizilirken yaş dışında farklı kriterlerin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Bu nedenledir ki yaşlılık olgusunun tam olarak anlaşılabilmesi için niceliksel yönü kadar niteliksel yönü de araştırılmalıdır.

Temsil ve Medyada Yaşlı Temsili

The Shorter Oxford English Dictionary, temsil kavramı için başlıca iki tanım vermektedir, 1-Bir şeyi temsil etmek, betimlemek veya tasvir etmek, tanımlayarak, tarif veya hayalle zihinde canlandırmak veya bir şeye dair akılda veya duylarda benzeşim kurmak demektir. 2-Temsil etmek, aynı zamanda simgeleştirme, kastetmek, örnek oluşturmak, ya da yerini tutmak anlamına gelmektedir (Hall, 2017: 24). Hartley (2002: 265) temsili soyut bir ideolojik kavramın somut hale gelmesi olarak tanımlamaktadır. Temsil anlamlandırma sistemleri olarak tanımlanan, konuşmada, yazıda, basında, videoda, fotoğrafta, filmde anlam üretmeye yönelik toplumsal süreçlere karşılık gelmektedir.

Bütün temsillerin insanın dünya hakkında bilgi edinmesine katkı sağladığı söylenebilir. Başka bir deyişle insanın dünyayı anlama ve öğrenme süreci büyük ölçüde temsiller üzerinden gerçekleşir. Temsiller yerleşik göstergeler veya kendi aralarında bağlantılı sistemler olarak ele alınabilir (Varol, 2016: 38-39). Temsil insanların hayata, topluma, insanlığa bakışını biçimlendirmektedir. Bu nedenle insanların olaylara, kişi veya gruplara ilişkin fikir sahibi olmalarında temsillerin önemi yadsınamaz. Temsiller, temsil edilenlerin anlamlarını yansıtmakla birlikte bu anlamlara meşruluk da katmaktadır. Temsiller yoluyla değer ve davranış biçimleri üretilmektedir (Tanrıöver, 2007: 155).

Sosyal dünyamıza giren, gündelik dile yansıyan çoğu temsilin medya tarafından şekillendiğini, çoğu olgunun medyada temsil edildiği şekilde algılandığını, algılanan bu temsillerin yine medya aracılığı ile belirginleşip, yaygınlaştığını kabul etmek gerekir. Medyanın gerçekliği saydam bir pencere gibi sunmadığı; dünyayı basitçe “cam”a yansıtmadığı, medya iletilerinin bir inşa süreci yoluyla yaratılmış, biçimlendirilmiş ve taraflı hale getirilmiş olduğu ifade edilebilir. Bu inşa süreci gerçekliğin temsiliinde neyin içeride neyin dışarıda yer alacağına ilişkin pek çok kararı içermektedir (Yetim ve Yetim, 2008: 93). Medya belirli insanları, grupları, toplulukları, deneyimleri, fikirleri ya da konuları belirli ideolojik bağlamlarla temsil ederek gerçekliğin inşasına katkı sağlar (Oğuz, 2012: 220).

Medyada insanların, toplulukların, fikirlerin, kültürlerin, farklı din ve tercihlerin yansıtılma şekli, sosyal hayatta hangisinin egemen olacağı ya da hangisinin ikinci plana atılıp ötekileştirileceğini belirlemektedir. Netice itibarıyla medyanın hangi konuyu, nasıl ele aldığı, nasıl aktardığı, insanlar üzerinde nasıl bir etki yaratmak istediği temsil süreciyle bağlantılıdır.

Bu anlamda medya içeriğinde ele alınan kişilerin ya da olayların nasıl temsil edildiği oldukça önemlidir.

van Dijk dünyada meydana gelen olayların birçoğu hakkında bilgilenme ve hüküm verebilme gücünün büyük oranda milyonları aşan insan tarafından paylaşılan basın ve televizyonlardaki haber söylemine dayandığını, muhtemelen başka hiçbir söylem türünün bu denli fazla kişi tarafından neredeyse aynı anda paylaşılıp okunamayacağını belirtmektedir. Bu nedenle de haber söyleminin gücü dikkat çekici boyutlarda olup haber raporlarının şema, başlık ve üslubunun incelenmesinin politik, iktisadi, sosyal ve kültürel iktidarın uygulanması ve bu uygulamalara destek veren ideolojilerin iletişim ve edinimini anlamak bakımından (1999: 370) önem taşıdığı görülmektedir. Öyle ki van Dijk (1993: 241) bu konuyla ilgili olarak seçkinlerin söylemi ve medya söylemi üzerine bir karşılaştırma yapmış; hiçbir seçkinin söyleminin basın kuruluşları kadar etkili olamayacağına yönelik bir çıkarımda bulunarak, haber medyasının önemine dikkat çekmiştir.

Haber söylemlerinde hem güçlü gruplara hem de öteki olarak dışlanan gruplara yer verilmektedir. Ancak bu iki grubun toplumsal konumundaki farklılıklar medya temsillerinde de kendisini göstermektedir. Genel olarak dezavantajlı grupların haberlerde temsilde yer alan dışlayıcı yargılar, egemen grupların egemenliğini güçlendirmeye katkı sağlamaktadır.

Medyada en fazla yer alan gruplar; zenginler, güç sahibi insanlar, siyasal seçkinlerdir. Bu insanların statüsü düşük insanlara oranla daha fazla oranda temsil edildiği görülmektedir. Durum böyle olunca medya söylemi de bu grupların çıkarlarına zarar vermeyecek doğrultuda oluşturulmaktadır. Bu şekilde daha çok temsil edilen kimlikler hakim sınıfı oluşturmakta, diğer gruplar ise daha çok temsil problemi yaşamaktadır (Binark ve Bek, 2000: 14).

Genel olarak medyada ve daha özelde haberlerde dezavantajlı grupların temsiline önemli bir sorun olduğu ortadadır. Bu grupların temsili her anlamda basitleştirilmekte; klişelerle endişe verici şekilde aktarılmaktadır (Burton, 1995:106-107). Haberlerde dezavantajlı olarak nitelendirilen gruplar; yoksul, güçsüz, hastalıklı gibi olumsuz stereotipler ile temsil edilmektedir. Azınlık, göçebe ve mülteciler gibi dezavantajlı gruplar, ötekileştirilerek sunulmakta; korku ve tehdit uyandıran, sorunun kaynağı olarak temsil edilmektedirler (van Dijk, 2003: 54). Yaşlılar bu dezavantajlı olarak nitelendirilen grubun içerisinde yer alırlar ve yapılan pek çok çalışma yaşlıların medyada temsiline problemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Vickers, uzun yıllardır kitle iletişim araçlarının yaşlanmaya ve yaşlılığa yönelik tutumu olumsuz etkilediğine dikkat çekmektedir. Medyada yaşlılar yerine genç ve güçlü insanlara yer verildiğini söylemektedir (2007: 104). Medyada kendisine yer bulan insanların büyük çoğunluğu genç, orta ve üst sınıf vatandaşlardır. İnsanların yaşlanmadan ve ölümden korkması, yaşlıların medyada yeterli oranda temsil edilememesi sorununu beraberinde getirmektedir. Ayrıca gençliğin yüceltildiği bir toplumda yaşamak, yaşlıların gerçekçi bir şekilde tasvir edilme imkanını zorlaştırmaktadır (Delloff, 1987: 12). Böyle bir ortamda yaşlı yeterli oranda temsil edilmemekte, temsil edildiği durumlarda ise olumsuz bir görüntü sunmaktadır. Her alanda gençlik, dinamiklik, bireysellik ve bağımsızlık değerleri yüceltilmektedir. Yaşlılık ise bu değerleri kaybetmiş, muhtaçlıkla ilişkilendirilen bir döneme işaret etmekte ve olumsuzluklarla tanımlanmaktadır.

Harwood'da yaşlıların medya içeriğinden dışlandığını belirtir (2007: 172). Konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışmaların gösterdiği üzere yaşlı insanlar medya içeriklerinde yetersiz veya

olumsuz temsil edilme eğilimindedir. Yaşlının rolü incelendiğinde ana karakter yerine çevresel ya da tesadüfi rollerin verildiği, görsel anlamda da yetersiz temsil edildiği anlaşılmaktadır. Yaşlıların temsiline yer verildiği alanlarda ise gençlere kıyasla daha az olumlu özelliklere sahip oldukları gösterilmektedir. Bu temsiller toplumda yaygın olan görüşleri yansıtmakla birlikte, kullanılan kelimeler ve resimler tutumları şekillendirmekte ve klişeleşmeye ve yaşçılığa katkıda bulunmaktadır (Loos ve Ivan, 2018: 170; Mason vd., 2015: 324).

Özmen, yaşlıların fiziksel ve ruhsal anlamda güçsüz, sağlıksız biçimde, statü ve faaliyetleri itibarıyla kalıplaşmış, fiziki çekiciliğini yitirmiş şekilde genellikle olumsuzluklarla resmedildiğini ifade etmektedir (2013: 117-118). Bu anlamda yaşlılarla ilgili gerek bireysel anlamda ama çoğunlukla kültürel anlamda üretilen birçok olumlu olmayan stereotipten bahsetmek mümkündür. Örneğin; yaşlılar sağlık sorunları yaşar, öyle ki yaş sağlıklı olmak için önemli bir engeldir. Yaşlıların hafızası zayıftır ve bu nedenle unutkanlık sorunu yaşarlar. Yaşlandıkça verimlilik düşer, yaş almayla birlikte bireyin üretici rolü tüketiciğe evrilmektedir. Yaşlılar benzer özellikleri paylaşan bir gruba oluşturur ve hepsi çirkindir. İnatçı ve hoşgörüsüz olan yaşlılar çoğunlukla gençler yerine yaşlılarıyla birlikte olmayı tercih ederler. Cinsiyetsiz olarak nitelendirilen yaşlılar, sıkıcıdır ve homojen özelliklere sahiptirler. Üzgün, yalnız, depresif, dırdırcılık, bağımlı, bakıma muhtaç, sosyal ilişkileri zayıflamış yine yaşlılıkla ilişkilendirilen stereotiplerdir (Jones, 2005: 77; Rowe ve Kahn, 1998: 28).

Yaşlı ve yaşlılığa karşı gösterilen olumsuz stereotipleri Palmore ise şöyle sıralamıştır: Yaşlılara yönelik en yaygın stereotip yaşlıların hasta olduğuna ilişkindir. Yaşlılar zayıf, güçsüz ve iktidarsızdır. Yaşlılar çirkindir; güzellik gençlikle ilişkilendirilir. Yaş almayla birlikte zihinsel kapasitelerde düşüşler meydana gelir; özellikle öğrenme ve hatırlama yeteneğinde ciddi düşüş görülmektedir. Yaşlılar verimsizdir; fiziksel ya da zihinsel hastalıkları nedeniyle yaşlılar çalışamaz ve verimliliklerini sürdüremez. Yaşlılar yalnızdır; bu durum yaşlılar için ciddi bir problem oluşturur. Yaşlılar fakirdir; zengin yaşlılar olmasına rağmen genellikle fakirdir. Yaşlılar depresyondadır; çoğu yaşlı hasta, yeteneksiz, deli, işe yaramaz, yalnız ve fakirse bunların doğal sonucu olarak yaşlıda depresyon meydana gelir (1999: 20-28). Yaşlı bireyler görsel anlamda ise genellikle gri saçlı, gözlük takan ve baston taşıyan veya bastonla tasvir edilmektedir (Vasil ve Wass, 1993: 77). İnsanları etkileme gücü elinde olan medyanın yaşlıları ve yaşlılık dönemini çoğunlukla olumsuzlukla ilişkilendirmesi ve olumsuz bir görünüm sunması, yaşçılığa yol açmaktadır.

Çalışmanın Metodolojisi

Çalışmanın amacı toplumun yaşlılara yönelik eşitsiz yapısını haber görselleri üzerinden okumaya çalışmaktadır. Yaşlı ve yaşlılık haberlerinde görsel kullanma durumu, kullanılan görsellerde yaşlının nasıl temsil edildiği ve nelerle ilişkilendirildiği, görselde yaşlılarla birlikte temsil edilen kişiler kurumların hangileri olduğu, yaşlının fiziksel görüntüsü, yaşlının giydiği kıyafet ve sosyal ortamı haber görsellerinden tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’de 2000-2018 yılları arasında ulusal gazetelerde yayımlanan yaşlı ve yaşlılık haberlerinin görselleri içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye’de yayınlanan ve günlük basılan gazeteler oluşturmaktadır. Türkiye’de ulusal günlük yayın yapan gazeteler arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazeteleri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Aynı zamanda Hürriyet ve Sabah gazeteleri tiraj açısından da ön sıralarda yer alan gazetelerdir.

Çalışma inceleme gazetelerde yer alan farklı yazı türleri içerisinde yalnızca haber metnlerinin görselleriyle sınırlandırılmıştır. Gazetelerin yalnızca haftanın her günü yayınlanan ekleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bu anlamda Sabah gazetesinin Günaydın eki, Hürriyet gazetesinin Kelebek ekindeki haber görselleri de incelenmiştir.

2000-2018 yıllarını kapsayan çalışmada, incelenecek yıl aralığının geniş olması, bu alanda yapılacak bir kısıtlamayı da zorunlu hale getirmektedir. Çalışmada örneklem “dizgeli rastlantısal (sistematiik tesadüfi)” örnekleme tekniğine göre belirlenmiştir. Sistematiik örnekleme içerik analizi tekniği kullanılarak yapılan çalışmalarda oldukça fazla kullanılmaktadır (Taylan, 2015: 73). “Dizgeli rastlantısal (sistematiik tesadüfi)” örnekleme türünde evrenden belirli bir dizge içerisinde örneklem seçilmektedir. Rastlantısal bir başlangıçtan sonra, örnekleme girecek birey ve objelerin belirli aralıklarla seçilmesi anlamına gelmektedir (Aziz, 2008: 51-52).

Bu doğrultuda 2000’den itibaren 3’er yıl aralığıyla gazetelerin her 3 ayda bir yayınlanan nüshaları incelenmiştir. Diğer bir ifadeyle incelenen yıllar “2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 ve 2018”dir. Her bir yılın Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim ayları incelenip diğer aylar araştırmaya dahil edilmemiştir. Dolayısıyla toplamda her bir gazete için 28 aylık bir inceleme dönemi ve yine her bir gazete için 840’ar gün/sayı incelenmesinin yapılması gerekmiştir. Dört gazete için toplamda 3360 sayı incelenmiştir.

Çalışmada yaşlılara ve yaşlılığa ilişkin haber görsellerinin ayrıntılarını belirlemek için içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğinin tespiti için iki farklı kodlayıcı tarafından gerçekleştirilen kodlama sonucunda çalışmanın güvenilirliği yüzde 94 çıkmıştır. Bu sonuç çalışmanın oldukça güvenilir olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Çalışmada incelenen görsellerde kodlanan pek çok değişkenin oranlarını belirlemeye yönelik frekans analizleri (frequencies) ve bu değişkenlerin birbirlerine göre dağılımlarını tespit etmeye yönelik de çapraz tablo analizleri (crosstabs) yapılmıştır.

Çalışmanın Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, gazetelerdeki yaşlı ve yaşlılıkla ilgili haberlerin görsellerine ilişkin frekans ve çapraz tablo analizlerinin sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Okur gazeteyi eline aldığıında haberden önce ilk dikkatini çeken haberin görseli olmaktadır. Aynı zamanda doğru görsel kullanımı habere dikkati çekmek, haberi gazetedeiki diğer haberlere oranla daha ön plana çıkarmak için önemlidir. Görsel haberin okunurluğunu artırmaktadır. Bu nedenle haberde görsel kullanımına gidildiğinde, görselin haberin içeriğiyle uyumlu olması beklenir.

ablo 1: Haberin İçeriği İle Kullanılan Görselin Uyumı

	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Evet	791	81,0	99,0	99,0
Hayır	8	,8	1,0	100,0
Toplam	799	81,8	100,0	
Kayıp Veri	178	18,2		
Toplam	977	100,0		

Görsel ve haber içeriğinin uyumlu olup olmama durumunun incelendiği tabloda haber görsellerinin yüzde 99 uyumlu olduğu, yüzde 1 ise uyumlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlı ve yaşlılık haberlerinin 799'unda görsel bulunmakta 178'inde ise görsele yer verilmemektedir. Görsel bulunan haberlerin yalnızca 8'inde görsel içerik uyumu bulunmamıştır. Haber içerisinde kullanılan görselin haber metni ile uyum içerisinde verilmesi ideal olan durumdur. Analizler sonucunda kullanılan görselin çok büyük oranda haber metni ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Haberin Görselinde Yaşlılarla Birlikte Temsil Edilen Kişiler/Kurumlar

	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Sadece yaşlının kendisi	505	51,7	63,2	63,2
Yaşlı ve aile üyeleri	108	11,1	13,5	76,7
Yaşlı ve diğer insanlar	40	4,1	5,0	81,7
Kodlanmıyor	32	3,3	4,0	85,7
Yaşlı ve suç şiddet failleri/ mağdurları	26	2,7	3,3	89,0
Yaşlı ve hükümet temsilcileri	17	1,7	2,1	91,1
Suç ve şiddet failleri/ mağdurları	17	1,7	2,1	93,2
Yaşlı ve sağlık yetkilileri	14	1,4	1,8	95,0
Yaşlı ve güvenlik güçleri	8	,8	1,0	96,0
Yaşlı ve yerel yönetimler	5	,5	,6	96,6
Yaşlı ve sevgilisi	5	,5	,6	97,2
Yaşlı ve sanatçı	5	,5	,6	97,9
Yaşlı ve huzurevi sakinleri	4	,4	,5	98,4
Hükümet temsilcileri	3	,3	,4	98,7
Yaşlı ve adli personel	2	,2	,3	99,0
Yaşlı ve sivil toplum kuruluşları	2	,2	,3	99,2
Aile üyeleri	2	,2	,3	99,5
Diğer	2	,2	,3	99,7
Güvenlik güçleri	1	,1	,1	99,9
Sağlık görevlileri	1	,1	,1	100,0
Toplam	799	81,8	100,0	
Kayıp veri	178	18,2		
Toplam	977	100,0		

Haberin içeriğinde olduğu gibi haberin görselinde de temsil edilen kişiler, kurumlar bulunmaktadır. Bu analizle görsellerin içerisinde temsil edilen kişiler ve kurumlar saptamaya çalışılmaktadır. Görselde yalnızca yaşlının kendisi varsa ilk seçenek işaretlenmiş, eğer görselde

başka kişi ve kurumlar varsa onlar da ayrıca belirtilmiştir. Haberde görsel bulunmuyorsa bu soru boş bırakılmış, görsel olmasına rağmen, görsel temsilde yaşlı bulunmuyorsa da “kodlanmıyor” seçeneği işaretlenmiştir. Seçeneklerde yer alan “diğer” ise nadir görülen kişi/kurum temsilleri için kullanılmıştır.

Örnekleme dahil edilen süre içerisinde tespit edilen 977 yaşlı/yaşlılık haberinin 178’inde görsel öğeye yer verilmediği için kodlama esnasında boş bırakılmış ve bu nedenle yüzde 18,2 kayıp veri olarak görülmektedir. Temsil edilen kişiler arasında yalnızca yaşlının kendisinin yer aldığı görseller ilk sırada gelmektedir ve yüzde 63,2 gibi yüksek bir orana sahiptir. İkinci sırada ise yüzde 13,5 ile yaşlı ve aile üyeleri, üçüncü sırada yüzde 5 ile yaşlılar ve diğer insanlar gelmektedir. Yüzde 4’lük bir orana sahip olan kodlanmıyor seçeneği ise haberde görselin bulunduğu ancak görselin yaşlı temsiliyle ilgili olmadığı durumlarda tercih edilmiştir. Daha sonra ise sırasıyla; yüzde 3,3 ile yaşlı ve suç şiddet failleri/mağdurları, yüzde 2,1 ile yaşlı ve hükümet temsilcileri, yine yüzde 2,1 ile suç ve şiddet failleri/mağdurları, yüzde 1,8 ile yaşlı ve sağlık yetkilileri, yüzde 1 ile yaşlı ve güvenlik güçleri gelmektedir. Yaşlı ve yerel yönetimler, yaşlı ve sevgilisi, yaşlı ve sanatçı ise temsilde yüzde 0,6’lık orana sahiptir. Yaşlı ve huzurevi sakinleri yüzde 0,5, hükümet temsilcileri yüzde 0,4 ile görsel temsilde sınırlı sayıda yer almaktadır. Yaşlı ve adli personel, yaşlı ve sivil toplum kuruluşları, yalnızca aile üyeleri ve diğer kategorisine girenler yüzde 0,3’lük bir orana sahiptir. Güvenlik güçleri ve sağlık görevlilerinin haber görsellerinde temsil edilme durumlarında yalnızca birer kere görünürlük kazanması en az temsil edilen kişi/kurumlar arasında yer aldıklarını göstermektedir. Bu sonuçlar görselde ağırlıklı olarak yaşlı temsiline gidildiğini, herhangi bir başka kişi ya da kurum kullanılma durumunda ise yine genellikle yaşlıyla birlikte temsil edildikleri dikkat çekmektedir.

Tablo 3: Haberin Görselinde Yaşlılarla Birlikte Temsil Edilen Kişiler/Kurumların Gazetelere Göre Dağılımı

Haberin görselinde yaşlılarla birlikte temsil edilen kişiler/kurumlar	Haber Görseli Hangi Gazetede Yer Alıyor				Toplam
	Cumhuriyet	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak	
Sadece yaşlının kendisi	130	157	123	95	505
	25,7%	31,1%	24,4%	18,8%	100,0%
	75,1%	62,5%	56,9%	59,7%	63,2%
Yaşlı ve aile üyeleri	13	32	41	22	108
	12,0%	29,6%	38,0%	20,4%	100,0%
	7,5%	12,7%	19,0%	13,8%	13,5%
Yaşlı ve adli personel	0	0	1	1	2
	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	0,0%	0,0%	,5%	,6%	,3%
Yaşlı ve hükümet temsilcileri	2	3	5	7	17
	11,8%	17,6%	29,4%	41,2%	100,0%

	1,2%	1,2%	2,3%	4,4%	2,1%
Yaşlı ve suç-şiddet failleri/mağdurları	1	13	9	3	26
	3,8%	50,0%	34,6%	11,5%	100,0%
	,6%	5,2%	4,2%	1,9%	3,3%
Suç ve şiddet failleri/mağdurları	1	8	4	4	17
	5,9%	47,1%	23,5%	23,5%	100,0%
	,6%	3,2%	1,9%	2,5%	2,1%
Yaşlı ve sağlık yetkilileri	0	4	3	7	14
	0,0%	28,6%	21,4%	50,0%	100,0%
	0,0%	1,6%	1,4%	4,4%	1,8%
Yalı ve yerel yönetimler	1	1	1	2	5
	20,0%	20,0%	20,0%	40,0%	100,0%
	,6%	,4%	,5%	1,3%	,6%
Yaşlı ve güvenlik güçleri	2	0	4	2	8
	25,0%	0,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	1,2%	0,0%	1,9%	1,3%	1,0%
Yaşlı ve diğer insanlar	9	13	8	10	40
	22,5%	32,5%	20,0%	25,0%	100,0%
	5,2%	5,2%	3,7%	6,3%	5,0%
Yaşlı ve sivil toplum kuruluşları	0	0	1	1	2
	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	0,0%	0,0%	,5%	,6%	,3%
Yaşlı ve huzurevi sakinleri	0	1	0	3	4
	0,0%	25,0%	0,0%	75,0%	100,0%
	0,0%	,4%	0,0%	1,9%	,5%
Aile üyeleri	0	0	2	0	2
	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	0,0%	,9%	0,0%	,3%
Hükümet temsilcileri	0	1	2	0	3
	0,0%	33,3%	66,7%	0,0%	100,0%
	0,0%	,4%	,9%	0,0%	,4%
Yaşlı ve sevgilisi	1	2	2	0	5
	20,0%	40,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	,6%	,8%	,9%	0,0%	,6%

	0	3	2	0	5
Yaşlı ve sanatçı	0,0%	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	1,2%	,9%	0,0%	,6%
Güvenlik güçleri	0	1	0	0	1
	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	,4%	0,0%	0,0%	,1%
Sağlık görevlileri	0	1	0	0	1
	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	,4%	0,0%	0,0%	,1%
Diğer	0	1	1	0	2
	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	,4%	,5%	0,0%	,3%
Kodlanmıyor	13	10	7	2	32
	40,6%	31,3%	21,9%	6,3%	100,0%
	7,5%	4,0%	3,2%	1,3%	4,0%
Toplam	173	251	216	159	799
	21,7%	31,4%	27,0%	19,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Haberin görselinde temsil edilen kişi ve kurumlar vardır. Burada gazetelere göre haberin görselinde yaşlılarla birlikte temsil edilen kişilerin/kurumların görünümü ortaya konulmak istenmiştir. Genel dağılım içerisinde görselde yalnızca yaşlıların temsil edilme oranının yüksektir. Bu oran gazetelere göre haberlerin görselinde yaşlılarla birlikte temsil edilme durumunda da kendisini göstermektedir. Tüm gazetelerde yer alan görsellerde yalnızca yaşlının kendisinin bulunma durumu ön plana çıkmaktadır. Yaşlı ve aile üyeleri de yine tüm gazetelerde ikinci sırada en çok temsil edilmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde haber görsellerinde sırasıyla; sadece yaşlının kendisi (yüzde 75,1), yaşlı ve aile üyeleri (yüzde 7,5), yaşlı ve diğer insanlar (yüzde 5,2) yer almaktadır. Hürriyet gazetesinde haber görsellerinde sırasıyla; sadece yaşlının kendisi (yüzde 62,5), yaşlı ve aile üyeleri (yüzde 12,7), yaşlı ve diğer insanlar (yüzde 5,2), yaşlı ve suç-şiddet failleri mağdurları (yüzde 5,2) yer almaktadır. Sabah gazetesinde haber görsellerinde sırasıyla; sadece yaşlının kendisi (yüzde 56,9), yaşlı ve aile üyeleri (yüzde 19), yaşlı ve suç-şiddet failleri mağdurları (yüzde 4,2) yer almaktadır. Yeni Şafak gazetesinde haber görsellerinde sırasıyla; sadece yaşlının kendisi (yüzde 59,7), yaşlı ve aile üyeleri (yüzde 13,8), yaşlı ve diğer insanlar (yüzde 6,3) yer almaktadır.

Bu sonuçlar görsel temsilde gazeteler arasında önemli bir farklılığın olmadığını, örnekleme dahil edilen gazetelerdeki haber görsellerinde; yaşlının, yaşlı ve ailesinin, yaşlı ve diğer insanların, yaşlı ve suç-şiddet failleri/mağdurlarının görünümünün belirginleştiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4: Haberin Görselinde Yaşlıların/Yaşlılığın Fiziksel/Dış Görünüş Olarak Temsil Edilme Şekli

	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan	612	62,6	76,6	76,6
Nötr	82	8,4	10,3	86,9
Kodlanmıyor	54	5,5	6,8	93,6
Fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme sahip	51	5,2	6,4	100,0
Toplam	799	81,8	100,0	
Kayıp Veri	178	18,2		
Toplam	977	100,0		

Yaşlılık belirtileri olarak beyaz ve dökülen saçlar; kırışmış, sarkmış ve lekelenmiş bir yüz; beden küçülmesi ve eğilmesi gösterilebilir. Tüm bunlar kişinin yaşlılık belirtileri taşıdığına ilişkin fikir vermektedir. Çalışma kapsamında yaşlıların/yaşlılığın görsellerde fiziksel olarak nasıl temsil edildiği tespit edilmek istenmiştir.

Tablolardaki verilerden de anlaşılacağı üzere görseldeki yaşlıların yüzde 76,6'sı fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan şekilde temsil edilmektedir. Haberin görselinde fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme sahip olanların oranı ise yüzde 6,4 olarak belirlenmiştir. Görseldeki yaşlının ciddi bir yaşlılık belirtisi taşımadığı ve aynı zamanda çok fazla dinç, bakımlı ve sağlıklı görünmediği durumlarda ise nötr seçeneği tercih edilmiştir. Nötr oranı yüzde 10,3'tür. Kodlanmıyor ise haberde görsel kullanıldığı ancak kullanılan görselin yaşlı ile ilgili olmadığı ya da görselde yaşlılık temsiline bulunmadığı durumlarda tercih edilmiştir ve oranı yüzde 6,8'dir. Bu sonuçlar yaşlı temsili, yaşlılık belirtilerinin ön plana çıktığını göstermektedir.

Tablo 5: Haberin Görselinde Yaşlıların/Yaşlılığın Fiziksel/Dış Görünüş Olarak Temsil Edilme Şekli ve Gazetelere Göre Dağılımı

Görsel temsilde yaşlıların/yaşlılığın fiziksel/dış görünüş olarak temsil edilme şekli	Haber Görselinin Yer Aldığı Gazete				
	Cumhuriyet	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak	Toplam
Fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan	135	206	155	116	612
	22,1%	33,7%	25,3%	19,0%	100,0%
	78,0%	82,1%	71,8%	73,0%	76,6%
Fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme	6	12	18	15	51
	11,8%	23,5%	35,3%	29,4%	100,0%

sahip	3,5%	4,8%	8,3%	9,4%	6,4%
	18	12	28	24	82
Nötr	22,0%	14,6%	34,1%	29,3%	100,0%
	10,4%	4,8%	13,0%	15,1%	10,3%
	14	21	15	4	54
Kodlanmıyor	25,9%	38,9%	27,8%	7,4%	100,0%
	8,1%	8,4%	6,9%	2,5%	6,8%
	173	251	216	159	799
Toplam	21,7%	31,4%	27,0%	19,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Haberin görselinde temsil edilen yaşlının fiziksel görüntüsü, yaşlı hakkında birtakım fikirler vermektedir. Yaşlı kişi dinç, bakımlı görünebileceği gibi yaşlılık belirtilerinin belirginleştiği bir görselle de temsil edilebilmektedir. Genel görünümde yaşlının fiziksel olarak çekiciliğini yitirdiği, yaşlılık belirtilerini taşıdığı görsellerin oranı yoğunluktadır. Bu oran gazeteler içerisinde de kendisini hissettirmiştir. İlgili tabloda gazetelere göre görsel temsilde yaşlıların/yaşlılığın fiziksel/dış görünüş olarak temsil edilme şekli ortaya konulmuştur.

Cumhuriyet gazetesindeki görsellerin yüzde 78’inde yaşlı olumsuz, yüzde 3,5’inde olumlu, yüzde 10,4’ünde ise nötr; Hürriyet gazetesindeki görsellerin yüzde 82,1’sinde olumsuz, yüzde 4,8’inde olumlu, yüzde 4,8’inde nötr; Sabah gazetesindeki görsellerin yüzde 71’8’inde olumsuz, yüzde 8,3’ünde olumlu, yüzde 13’ünde nötr, Yeni Şafak gazetesindeki görsellerin yüzde 73’ünde olumsuz, yüzde 9,4’ünde olumlu, yüzde 15,1’inde nötr olarak temsil edilmektedir.

Bu oranlar haber görsellerinde yaşlıların en fazla fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan şekilde, en az ise fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünümüne sahip şekilde temsil edildiklerini ortaya koymaktadır. Bu sıralama örnekleme dahil edilen tüm gazeteler için geçerlidir.

Tablo 6: Haberin Görselinde Yaşlıların/Yaşlılığın Fiziksel/Dış Görünüş Olarak Temsil Edilme Şekli İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

Görsel temsilde yaşlıların/yaşlılığın fiziksel/dış görünüş olarak temsil edilme şekli	Haber Görselinde temsil edilen yaşlının cinsiyeti			
	Kadın	Erkek	Kodlanmıyor	Toplam
Fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan	176	353	83	612
	28,8%	57,7%	13,6%	100,0%
	72,4%	81,9%	66,4%	76,6%
Fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünümüne sahip	22	22	7	51
	43,1%	43,1%	13,7%	100,0%

	9,1%	5,1%	5,6%	6,4%
	26	44	12	82
Nötr	31,7%	53,7%	14,6%	100,0%
	10,7%	10,2%	9,6%	10,3%
	19	12	23	54
Kodlanmıyor	35,2%	22,2%	42,6%	100,0%
	7,8%	2,8%	18,4%	6,8%
	243	431	125	799
Toplam	30,4%	53,9%	15,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabloda görsel temsilde yaşlıların/yaşlılığın fiziksel/dış görünüş olarak temsil edilme şekli ile cinsiyet arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Haber görselinde temsil edilme şeklinin kadın ve erkek olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Bu anlamda cinsiyete göre önemli bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır. Kadınların haber görsellerinin yüzde 72,4'ünde fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan bir durumda temsiline karşın, yalnızca görsellerin yüzde 9,1'inde fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme sahip olarak temsil edildiği, yüzde 10,7'lik bir oranla da nötr olarak gösterildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Erkekler ise haber görsellerinin yüzde 81,9'unda fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan şekilde, yüzde 5,1'inde fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme sahip olarak ve yüzde 10,2'sinde ise nötr olarak sunulmaktadır.

Tablo7: Haberin Görselinde Yaşlının Giydiği Kıyafet

	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Günlük kıyafet	424	43,4	53,1	53,1
Şık klasik	127	13,0	15,9	69,0
Belirtilmemiş	113	11,6	14,1	83,1
Kodlanmıyor	54	5,5	6,8	89,9
Salaş/Modası geçmiş/Eski/Yıpranmış	42	4,3	5,3	95,1
İş kıyafeti	15	1,5	1,9	97,0
Spor kıyafeti	15	1,5	1,9	98,9
Alışılmışın dışında	9	,9	1,1	100,0
Toplam	799	81,8	100,0	
Kayıp Veri	178	18,2		
Toplam	977	100,0		

Kıyafet kişi hakkında fikir edinmek için önemli bir belirleyicidir. Kişinin maddi durumu, toplum içindeki konumu, statüsü ve hayat tarzı gibi pek çok konuda bir izlenim oluşmasına neden olmaktadır. Yaşlı bakımsız, eski, temiz ve şık olmayan kıyafet giymesi durumunda; salaş/modası geçmiş/eski/ yıpranmış, daha günlük kıyafetler içerisinde görüldüğünde; günlük kıyafetler, iş önlüğü gibi ya da astronot kıyafeti gibi herhangi bir mesleğe ilişkin giysiler içerisinde olduğunda; iş kıyafeti, etnik, geleneksel kıyafetler içerisindeyse, kostüm gibi farklı giysiler tercih ettiyse; alışılmışın dışında, ütülü, temiz, takım elbise gibi bakımlı kıyafetler tercih ettiğinde; şık klasik, daha rahat olan eşofman, forma gibi giysiler içerisindeyken; spor kıyafeti, bunlar dışında başka bir kıyafete rastlandığı durumlarda; diğer seçeneği tercih edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında da haber görselinde temsil edilen yaşlının giydiği kıyafetin özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yaşlıların tercih ettiği kıyafetler arasında günlük kıyafetler yüzde 53,1'lik bir orana sahiptir. Haberlerin yüzde 15,9'unda ise yaşlıların şık kıyafetlerle temsil edildiği anlaşılmaktadır. Şık kıyafetlerle temsil edilme durumunun ikinci sırada yer alması, yaşlı temsiline ünlü/tanınmış kişilerin varlığıyla ilişkilendirilebilir. Belirtilmemiş seçeneği, görselde yaşlı temsiline olduğu ancak kıyafetin olmadığı durumlarda işaretlenmiş ve oranı yüzde 14,1'dir. Yüzde 6,8 orana sahip olan kodlanmıyor ise görsel temsilde yaşlının olmadığı durumlar için kullanılmıştır. Bunları sırasıyla salaş/modası geçmiş/eski/yıpranmış (yüzde 5,3), iş kıyafeti (yüzde 1,9), spor kıyafeti (yüzde 1,9) ve alışılmışın dışında olarak tanımlanan kıyafetler (yüzde 1,1) takip etmektedir. Bu sonuçlardan yaşlıların görsel temsiline günlük kıyafetin yoğunlukta kullanıldığı; iş, spor ve alışılmışın dışında olarak kabuk edilen kıyafetlere ise nadiren denk gelindiği tespit edilmiştir.

Tablo 8: Haberinde Görselinde Yaşlının Giydiği Kıyafet ve Gazetelere Göre Dağılımı

Haber Görselinin Yer Aldığı Gazete					
Haber görselinde yaşlının giydiği kıyafet	Cumhuriyet	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak	Toplam
Salaş/ Modası geçmiş/Eski/ Yıpranmış	8 19,0% 4,6%	7 16,7% 2,8%	10 23,8% 4,6%	17 40,5% 10,7%	42 100,0% 5,3%
Günlük kıyafet	52 12,3% 30,1%	134 31,6% 53,4%	143 33,7% 66,2%	95 22,4% 59,7%	424 100,0% 53,1%
İş kıyafeti	4 26,7% 2,3%	1 6,7% ,4%	2 13,3% ,9%	8 53,3% 5,0%	15 100,0% 1,9%
Alışılmışın dışında	2 22,2% 1,2%	2 22,2% ,8%	2 22,2% ,9%	3 33,3% 1,9%	9 100,0% 1,1%
Şık klasik	41	39	28	19	127

	32,3%	30,7%	22,0%	15,0%	100,0%
	23,7%	15,5%	13,0%	11,9%	15,9%
	2	6	4	3	15
Spor kıyafeti	13,3%	40,0%	26,7%	20,0%	100,0%
	1,2%	2,4%	1,9%	1,9%	1,9%
	50	41	12	10	113
Belirtilmemiş	44,2%	36,3%	10,6%	8,8%	100,0%
	28,9%	16,3%	5,6%	6,3%	14,1%
	14	21	15	4	54
Kodlanmıyor	25,9%	38,9%	27,8%	7,4%	100,0%
	8,1%	8,4%	6,9%	2,5%	6,8%
	173	251	216	159	799
Toplam	21,7%	31,4%	27,0%	19,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Gazetelere göre, haber görselinde yaşlıların giydiği kıyafetlerin farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konulmak istenmiştir. Tablodan anlaşılabileceği üzere haberin görselinde yaşlının giydiği kıyafetin sıralaması, gazeteler içerisinde benzerlik göstermektedir. Sıralama benzerlik gösterse de oranlar olarak gazeteler arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinde günlük kıyafetler yüzde 30,1’lik orana, şık kıyafetler yüzde 23,7’lik orana, salaş/modası geçmiş/ eski/ yıpranmış kıyafetler ise yüzde 4,6’lık orana sahiptir. Ancak günlük kıyafet seçeneği içerisindeki dağılımda en az oran Cumhuriyet gazetesinde bulunmaktadır. Şık kıyafet seçeneğinin dağılımında ise en yüksek oran Cumhuriyet gazetesine aittir. Hürriyet gazetesinde günlük kıyafetlerin oranı yüzde 53,4, şık kıyafetlerin oranı yüzde 15,5, salaş/modası geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetlerin oranı ise yüzde 2,8’dir. Günlük kıyafetlerin oranı en yüksek Sabah gazetesinde bulunmaktadır (yüzde 66,2). Sabah gazetesinde ikinci olarak şık kıyafetler (yüzde 13), üçüncü olarak salaş/ modası geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetler (yüzde 4,6) bulunmaktadır. Yeni Şafak gazetesindeki en yüksek oran yüzde 59,7 ile günlük kıyafetler, ikinci en yüksek oran yüzde 11, 9 ile şık kıyafetler, yüzde 10,7 ile salaş/modası geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetlerdir.

Bu sonuçlar incelenen haber görsellerinde günlük kıyafetlerin, şık kıyafetlerin ve salaş/modası geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetlerin gazete görsellerindeki görünümünü ortaya koymaktadır. Günlük kıyafetler içerisinde en yüksek oran Sabah gazetesine, en düşük oran Cumhuriyet gazetesine aittir. Şık kıyafetler içerisinde en yüksek oran Cumhuriyet gazetesine, en düşük oran Yeni Şafak gazetesine aittir.

Tablo 9: Haberin Görselinde Yaşlının Sosyal Ortamı

	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Belirtilmemiş	440	45,0	55,1	55,1
Evde	82	8,4	10,3	65,3
Kodlanmıyor	54	5,5	6,8	72,1
Açık hava (park-bahçe-çarşı-sokak)	51	5,2	6,4	78,5
İş yerinde	40	4,1	5,0	83,5
Olumsuzlukların mekânı olarak sokak	34	3,5	4,3	87,7
Hastane	25	2,6	3,1	90,9
Yaşlı bakımından sorumlu kuruluşlar/ merkezler (Huzurevi gibi)	25	2,6	3,1	94,0
Eğlence merkezi	22	2,3	2,8	96,7
Diğer	18	1,8	2,3	99,0
Okul/Eğitim kurumu	8	,8	1,0	100,0
Toplam	799	81,8	100,0	
Kayıp Veri	178	18,2		
Toplam	977	100,0		

Yaşlının temsil edildiği sosyal ortam da yine kıyafet gibi kişinin toplum içerisindeki konumunu göstermek anlamında önemli ipuçları vermektedir. Yukarıdaki tablo incelendiğinde, görsellerin yüzde 55,1’inde sosyal ortamın belirtilmediği anlaşılmaktadır. Görsellerin yüzde 6,8’inde ise görselde yaşlı temsili bulunmamaktadır.

Sosyal ortamın bulunduğu görsellerde yaşlı ilk sırada ev ortamında temsil edilmiş ve bunun oranı yüzde 10,3’tür. Daha sonra yaşlı sırasıyla açık havada (park-bahçe-çarşı-sokak) (yüzde 6,4), iş yerinde (yüzde 5), olumsuzlukların mekânı olarak sokakta (yüzde 4,3), hastanede (yüzde 3,1), yaşlı bakımından sorumlu kuruluşlar/merkezlerde (huzurevi gibi) (yüzde 3,1) temsil edilmiştir. Görselde yaşlının sosyal ortamı olarak en az karşılaşılanlar arasında eğlence merkezi (yüzde, 2,8), diğer kategorisine dahil edilen yerler (yüzde 2,3) ve okul/eğitim kurumları (yüzde 1) gelmektedir. Diğer kategorisi içerisinde, cami, kilise, spor salonu vb. yerler dahil edilmiştir.

Tablo 10: Haberin Görselinde Yaşlının Sosyal Ortamının Gazetelere Göre Dağılımı

Görselde yaşlının sosyal ortamı	Haber Görselinin Yer Aldığı Gazete				
	Cumhuriyet	Hürriyet	Sabah	Yeni Şafak	Toplam
Evde	8	15	23	36	82
	9,8%	18,3%	28,0%	43,9%	100,0%

	4,6%	6,0%	10,6%	22,6%	10,3%
	10	10	12	8	40
İş yerinde	25,0%	25,0%	30,0%	20,0%	100,0%
	5,8%	4,0%	5,6%	5,0%	5,0%
	1	9	11	4	25
Hastane	4,0%	36,0%	44,0%	16,0%	100,0%
	,6%	3,6%	5,1%	2,5%	3,1%
	7	6	9	12	34
Olumsuzlukların mekânı olarak sokak	20,6%	17,6%	26,5%	35,3%	100,0%
	4,0%	2,4%	4,2%	7,5%	4,3%
	8	17	13	13	51
Açık hava (park-bahçe-çarşı-sokak)	15,7%	33,3%	25,5%	25,5%	100,0%
	4,6%	6,8%	6,0%	8,2%	6,4%
	3	6	3	13	25
Yaşlı bakımından sorumlu kuruluşlar/ merkezler (Huzurevi gibi)	12,0%	24,0%	12,0%	52,0%	100,0%
	1,7%	2,4%	1,4%	8,2%	3,1%
	7	6	7	2	22
Eğlence merkezi	31,8%	27,3%	31,8%	9,1%	100,0%
	4,0%	2,4%	3,2%	1,3%	2,8%
	1	1	1	5	8
Okul/Eğitim kurumu	12,5%	12,5%	12,5%	62,5%	100,0%
	,6%	,4%	,5%	3,1%	1,0%
	3	7	5	3	18
Diğer	16,7%	38,9%	27,8%	16,7%	100,0%
	1,7%	2,8%	2,3%	1,9%	2,3%
	111	153	117	59	440
Belirtilmemiş	25,2%	34,8%	26,6%	13,4%	100,0%
	64,2%	61,0%	54,2%	37,1%	55,1%
	14	21	15	4	54
Kodlanmıyor	25,9%	38,9%	27,8%	7,4%	100,0%
	8,1%	8,4%	6,9%	2,5%	6,8%
	173	251	216	159	799
Toplam	21,7%	31,4%	27,0%	19,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabloda haberin görselinde yaşlının sosyal ortamına ilişkin bilgilerin gazetelere göre dağılımına yer verilmektedir. Görseldeki sosyal ortam bilgisi Cumhuriyet gazetesinde sırasıyla iş yeri (yüzde 5,8), ev (yüzde 4,6), açık hava (park-bahçe-çarşı-sokak) (yüzde 4,6) olarak belirginleşmektedir. Cumhuriyet gazetesindeki haberlerin görsellerinde yaşlı en az hastanede (yüzde 0,6) ve okul/eğitim kurumlarında (yüzde 0,6) temsil edilmektedir.

Hürriyet gazetesindeki haberlerin görsellerinde yaşlı en çok açık hava da (park-bahçe-çarşı-sokak) (yüzde 6,8), ikinci olarak evde (yüzde 6), üçüncü olarak da iş yerinde (yüzde 4) temsil edilmektedir. Yaşlının görsellerde en az temsil edildiği sosyal ortam ise okul/eğitim kurumudur (yüzde 0,4).

Sabah gazetesindeki haber görsellerinde aranan sosyal ortam bilgisinde ilk sırada yaşlının evde (yüzde 10,6) temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlının temsil edildiği sosyal ortam ikinci olarak açık hava (park-bahçe-çarşı-sokak), üçüncü olarak da iş yeri (yüzde 5,6) olarak tespit edilmiştir. Sabah gazetesindeki haber görsellerinde yaşlı yüzde 0,5’lik oranla en az okul/eğitim kurumlarında temsil edilmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin haber görsellerinde yaşlının temsil edildiği sosyal ortamda ilk sırada ev (yüzde 22,6) bulunmaktadır. Yaşlının bakımından sorumlu kuruluşlar/merkezler (huzurevi gibi) ve açık havada (park-bahçe-çarşı-sokak) temsil edilme durumları yüzde 8,2’lik orana sahiptir. Yeni Şafak gazetesinde yaşlı birey diğer gazetelerden farklı olarak en az eğlence merkezlerinde temsil edilmişlerdir. Diğer üç gazetede en az temsil edilen sosyal ortam içerisinde okul/eğitim kurumları gelmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplumdaki yaygın yaşlılık algısını anlamak için medya temsillerine bakmak gerekmektedir. Medyada neyin nasıl temsil edildiği, nasıl sunulduğu, neyle ilişkilendirildiği önemli bir araştırma konusudur. Kitle iletişim araçları en yaygın haber ve sosyalleşme araçlarıdır ve toplumsal yapıdan etkilendiği gibi toplum içindeki bireylerin algılarını da önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahiptir. Bu doğrultuda medya yaşlılara karşı tutumları şekillendirmede ve var olan tutumları yansıtmada önemli role sahiptir. Bu nedenle bu çalışmanın temel amacını da yaşlılarla ve yaşlılıkla ilgili olay ve durumların haberleştirildiği haberlerin görsellerinde yaşlıların ve yaşlılığın nasıl temsil edildiğini ortaya koymaktır.

Haber görselinde yer verilen yaşlının fiziksel özellikleri, dışardan bakarak anlaşılacak şekilde; ciltte, saçta ve beden yapısındaki işaretler üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öyle ki yaşlılık belirtileri olarak beyaz ve dökülen saçlar; kırışmış, sarkmış ve lekelenmiş bir yüz; bedeninin küçülmesi ve eğilmesi gösterilebilir. Tüm bunlar kişinin yaşlılık belirtileri taşıdığına ilişkin fikir vermektedir. Çalışmada yaşlının/yaşlılığın haber görsellerinin yüzde 76’sında fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan şekilde temsil edildiği dikkat çekmektedir. Bu sonuç yaşlı/yaşlılığın görsel temsilde, yaşlılık belirtilerinin ön plana çıktığını göstermektedir. Haber görsellerinde yaşlıların en fazla fiziksel olarak çekiciliğini yitirmiş, yaşlılık belirtileri taşıyan şekilde, en az ise fiziksel olarak güçlü, dinç, bakımlı ve sağlıklı görünüme sahip şekilde temsil edildikleri görülmektedir. Bu sıralama örnekleme dahil edilen tüm gazeteler için geçerlidir.

Yaşlı ve yaşlılık haberlerinin görsel temsillerinde yaşlı çoğunlukla günlük kıyafetler içerisinde temsil edilmekte; iş, spor ve alışılmışın dışında olarak nitelendirilen kıyafetlerle ise nadiren

temsili edilmektedir. Görselde şık kıyafetlerle temsili edilme durumu da ikinci en fazla orana sahiptir. Bunun nedenini yaşlı temsiliindeki ünlü/tanınmış kişilerin yoğunluğuyla ilişkilendirmek mümkündür. Yaşlıların olumsuz algılanmasına neden olacak salaş/modası/geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetlerin görünümü çok fazla olmamasına rağmen yine de bulunmaktadır. Bu sonuçlar incelenen haber görsellerinde günlük kıyafetlerin, şık kıyafetlerin ve salaş/modası geçmiş/eski/yıpranmış kıyafetlerin gazete görsellerindeki görünümünü ortaya koymaktadır. Günlük kıyafetler içerisinde en yüksek oran Sabah gazetesine, en düşük oran Cumhuriyet gazetesine aittir. Şık kıyafetler içerisinde en yüksek oran Cumhuriyet gazetesine, en düşük oran Yeni Şafak gazetesine aittir.

Yaşlının temsili edildiği ortamın özellikleri, yaşlının toplumdaki konumu hakkında da bilgi vermektedir. Yaşlının ev içerisindeki temsili, olumsuz çağrışımları beraberinde getirmektedir. Çünkü ev ortamında temsili edilen yaşlının sosyal hayattan ve sosyal çevreden kopmuşuna ilişkin bir fikir yürütmek mümkündür. İncelenen haberlerin görsellerinde de yaşlı en çok ev ortamında en az okul/egitim kurumlarında temsili edilmektedir. Haberlerdeki görsel temsillerden de yaşlının toplumdan dışlanmışlığını anlamak mümkündür. Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinde görseldeki sosyal ortam bilgisinde ilk sırada ev bulunurken, Cumhuriyet gazetesinde iş yeri, Hürriyet gazetesinde açık hava (park-bahçe-çarşı-sokak) bulunmaktadır.

Tüm bu sonuçlar genel olarak haber görsellerinde yaşlılara ilişkin olumsuz durumun görünürlüğünü hissettirmektedir. İncelenen dönem aralığının uzun bir süreci kapsamına rağmen az sayıda karşılaşılan yaşlı ve yaşlılık haberleri, yaşlıların yeterli oranda temsili edilmediğini, temsili edilme durumlarında ise genellikle olumsuzluk üzerinden temsili edildiğini bizlere göstermektedir. Haber görsellerinde yaşlılık süreci ve yaşlılığın kendisi yalnızlıkla, yoksullukla ilişkilendirilmekte, fiziksel olarak çekiciliğini yitirme durumu ve kıyafet anlamında bakımsız, sıradan görüntü ön plana çıkarılmaktadır. Tüm bunlar yaşa dayalı ayrımcılığın haber görsellerine de yansıdığını göstermektedir. Böyle bir yapı içerisinde yaşlılar olumsuz genellemelerle algılanmakta, çeşitli yoksunluklar içerisinde yaşayan dezavantajlı gruplar olarak görülmektedir. Yaşlı medya temsillerinde eksik, kusurlu, yalnız, bağımlı olarak görülmekte ve medyanın bu olumsuzlukları sürdürme ve pekiştirmede önemli rol oynadığı kabul edilmektedir. Bu durum medyada yaşlı ayrımcılığının görünümüne işaret etmektedir.

Böyle bir görüntü yaşlının yetersiz uyumuna neden olur ve toplumla bütünleşmesine engel teşkil eder; toplumun bir parçası olarak kabul edilmesini zorlaştırır. Haber görsellerinde mağduriyetleri, olumsuzlukları ve eksiklikleriyle gösterilen yaşlı tam olarak sosyal dışlanmanın merkezinde yer almaktadır. Olumsuzlukların yayılmasında önemli bir konuma sahip olan medya aynı zamanda bu olumsuzluğu tersine çevirme noktasında da önemli potansiyeli içinde barındırır. Nitekim pek çok alanda olduğu gibi medyada da yaşlıların doğru ve yeterli düzeyde temsili edilmesi gerekmektedir. Toplumun çok büyük bir oranını etkisi altına alan medyada ileri yaşın nasıl temsili edileceği hem yaşlanma hakkında düşünme ve hissetme şeklini hem de yaşlı insanlara karşı hisleri ve davranışları etkilemektedir. Bu nedenle yaşlı insanların temsili şekli üzerine düşünmek gerekmektedir. Bu anlamda yaşlıya/yaşlılığa ilişkin toplumsal yargıları, medyadaki olumlu temsillerle şekillendirmek gerekmektedir. Yaşlıların doğru temsili edilmesi, hem yaşlı sorunlarının görünürlüğünü artırma ve çözüm yolları üretme anlamında hem de gelecek nesillerin yaşlılara yönelik düşünceleri ve davranışlarının olumlu olması anlamında ve yaşlılığın korkulmayacak bir süreç olduğunu topluma benimsetmede önemlidir.

KAYNAKLAR

- Abay, A. R (2007). Yaşlılık Olgusuna Nasıl Bakmalı? (Editör: Mustafa Kemal Şan). Sosyoloji Yazıları I Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Ortak Çalışması. İstanbul: Kızılelma Yayıncılık, 269-281.
- Ak, M. (2016). Yaşlılık Olgusu Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (42), 1019-1028.
- Akçay, R. C. (2011). Yaşlılık Kavramlar ve Kuramlar. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Akyıldız, N. (1999). Sağlıklı Yaşlanma. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Arun, Ö. (2016). Çağdaş Türkiye’de Yaşlılık ve Eşitsizlik. Mediterranean Journal of Humanities, 6 (2), 29-48.
- Arun, Ö. ve Elmas, Ç. (2016). Yaşlılıkta Ayrım: Çağdaş Türkiye’de Yerel Yönetimleri Bekleyen Zorluklar. Sosyoloji Dergisi, (36), 351-372.
- Aziz, A. (2008). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baran, A. G, Kalıncara, V., Aral, N., Akın, G., Baran, G. ve Özkan, Y., (2005). Yaşlı ve Aile İlişkileri Ankara Örneği. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No,127, Ankara.
- Beauvoir, S. (1970). Yaşlılık, İlk Çağı. O. Canberk ve E. Canberk (Çev.), İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Binark, M. ve Bek, M. G. (2000). Medya ve Cinsiyetçilik. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Burton, G. (1995). Görünenden Fazlası: Medya Analizlerine Giriş. N. Dinç (Çev.), İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Canatan, A. (2008). Sosyal Yönleriyle Yaşlılık. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Delloff, L. M. (1987). Distorted images: The elderly and the media. Christian Century.
- DPT (2007). Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı. (Rapor No: 2741). Ankara: Yayın Orhun Abideleri.
- Erber, J. T. (2013). Aging and Older Adulthood. Chichester: Willey Blackwell Publishing.
- Görpelioğlu, S. (2009). Yaşlılık ve Getirdiği Sorunlar. (Editör: Nejat Gacar). Adı Eylül: Sağlık Bilimlerinde Yaşlılık. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi, 21-29.
- Gürer, A., Çırpanı, F. K. ve Özlen, N. A. (2019). Yaşlı Bakım Hizmeti. Journal of Health Services and Education, 3 (1), 1-6.
- Hall, S. (2017). Temsil İş. (Editor: Stuart Hall). İçinde, İdil Dünder (Çev.), Temsil Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları. İstanbul: Pinhan, 21-98.
- Hartley, J. (2002). Communication, Cultural and Media Studies, London: Routledge.
- Harwood, J. (2007). Understanding Communication and Aging. London: Sage.

- İçli, G. (2016). Sosyal Statü ve Rol Bağlamında Yaşlılık. (Editör: Harun Ceylan). Yaşlılık Sosyolojisi. İstanbul: Nobel Yayıncılık, 41-60.
- Jones, R. (2005). Demographic Change and the Fashion Market. Bradford: Emerald Group Publishing Limited.
- Lehr, U. (1994) Yaşlanmanın Psikolojisi. Neylan Eryar (Çev.), İstanbul: Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı.
- Loos, E. ve Ivan, L. (2018). Visual Ageism in the Media. (Editors: Ayalon, L. Ve Tesch-Römer, C.). Contemporary Perspectives on Ageism, International Perspectives on Aging, 163-176.
- Mason, S. E., Kuntz, C. V. Ve McGill, C. M. (2015). Oldsters and Ngrams: Age Stereotypes Across Time. Psychological Reports: Sociocultural Issues in Psychology, 116 (1), 324-329.
- Milner, C., Norman, K. V. Ve Milner, J. (2012). The Media's Portrayal of Ageing. (Editors: Beard, J., Biggs, S., Bloom, D., Fried, L., Hogan, P., Kalache, A. ve Olshansk, J). Global Population Ageing: Peril or Promise, 25-28.
- Morgan, L. A. ve Kunkel, S. R. (1998). Aging: The Social Context. California: Pine Forge Press.
- Oğuz, G. Y. (2012). Televizyon Haberlerinde Temsil Sorunu: Kadınlar Haberlerin Neresinde?. (Editör: Ömer Özer). Haberi Eleştirmek. Konya: Literatürk, 217-246.
- Özmen, Ş. Y. (2013). Türk Kültüründe Yaşlının Yeri ve Medyayla Yaşlılığın Değişen Konumu. Milli Folklor, 25 (100), 110-119.
- Palmore, E. (1999). Ageism Negative and Positive. New York: Springer.
- Pelin, S. Ş. ve Arda, B. (1998). Etik Açısından Yaşlılık ve Hekim-Hasta İlişkileri. Turkish Journal of Geriatrics, 1(1), 39-42.
- Rowe, J. W. ve Kahn, R. L. (1998). Successful aging. New York: Pantheon.
- Sarıpek, D., B. ve Çalhan, M. (2016). Post-Endüstriyel Toplumlarda Dördüncü Yaş ve Refah İlişkisi. Çalışma İlişkileri Dergisi, 7 (2), 78-90.
- Seyyar, A. ve Genç, A. (2010). Sosyal Hizmet Terimleri. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.
- Shmotkin, D., Amit S., Nitza E., Tzivya B. ve Aviva S. (2013) The Prediction of Subjective Wellness Among the Old-Old: Implications for the Fourth Age. Conception, Journals of Gerontology, 1-11.
- Tanrıöver, H. U. (2007). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. (Hazırlayan: Sevdal Alankuş). Kadın Odaklı Habercilik. İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları, 149-167.
- Taylan, A. (2015). Nitel ve Nicel Araştırmalarda Evren ve Örneklem Seçimi ve Sorunlar. (Editör: Besim Yıldırım). İçinden, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle*. Konya: Literatürk, 47-83.

- Tufan, İ. (2002). Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık, Sosyolojik Yaşlanma, İstanbul: Aykırı Yayıncılık.
- Tufan, İ. (2016). Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- van Dijk, T. (1993). Elite Discourse and Racism. USA: Sage Publication.
- van Dijk, T. (1999). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları. Mehmet Küçük (Çev.), Medya İktidar İdeoloji. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 331-396.
- van Dijk, T. (2003). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım. (Hazırlayanlar: Barış Çoban ve Zeynep Özarslan). Söylem ve İdeoloji. İstanbul: Su Yayınları, 13-112.
- Varol, S. F. (2016). Temsil İdeolojik Kimlik. İstanbul: Varlık.
- Vasil, L. ve Wass, H. (1993). Portrayal of The Elderly in the Media: A Literature Review and Implications For Educational Gerontologists. Educational Gerontology, 19 (1), 1-85.
- Vickers, K. (2007). Aging and the Media: Yesterday, Today, and Tomorrow. Californian Journal of Health Promotion, 5 (3), 100-105.
- Victor, C. R. (2005). The Social Context Of Aging. New York: Routledge Press.
- Yetim, N. ve Yetim, Ü. (2008). Medya Temsillerinde Özne ve Nesne Olarak Çocuk. (Editörler: Yasemin G. İnceoğlu ve Nurdan Akıner). Medya ve Çocuk Rehberi: İletişim Araştırmaları İçin Rehber. Konya: Eğitim Kitabevi, 89-114.